

Foster oilaning ijtimoiy etim bolalar ijtimoiylashuvidagi roli, xorij tajribasi

Zuftarova Zuxra

Guliston davlat universiteti 4-kurs

Ijtimoiy ish yo'nalishi talabasi

Karimova Saida

Guliston davlat universiteti "Ijtimoiy

fanlar" kafedrası o'qituvchisi

Abstrakt: Maqolada yetim va ota-ona qaramog'isiz qolgan bolalarning ijtimoiylashuvi jarayonida foster (homiylilik ostidagi) oilalarning tutgan o'rni va roli tahlil qilinadi. Zamonaviy ijtimoiy sharoitda biologik oilasiz qolgan bolalarni jamiyatga integratsiya qilishda muqobil oilaviy tarbiya shakllarining, xususan, homiylilik tizimining samaradorligi yoritilgan. Foster oilalarning pedagogik, psixologik va ijtimoiy funksiyalari, shuningdek, bolalarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishdagi o'ziga xos mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Maqolada homiylilik ostidagi oilalarda bolalarning moslashuv jarayoni, ularning axloqiy-ruhiy rivojlanishi, o'z-o'zini anglashi va jamiyatda o'z o'rnini topishga bo'lgan tayyorgarligi kabi jihatlarga e'tibor qaratilgan. Shuningdek, homiylilik tizimi samaradorligini oshirishga doir taklif va tavsiyalar ham bayon etiladi. Tadqiqot natijalari homiylilik amaliyotini takomillashtirish, ijtimoiy xizmatlar ko'lamini kengaytirish va bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda samarali strategiyalarni ishlab chiqish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar: foster oila, ijtimoiy etimlik, bolalar ijtimoiylashuvi, ota-ona qaramogʻisiz bolalar, homiylik tizimi, ijtimoiy kompetentsiya, alternativ oilaviy tarbiya, psixologik-pedagogik qoʻllab-quvvatlash, bolalarni asrab olish, ijtimoiy moslashuv.

Abstract: The article analyzes the place and role of foster families in the process of socialization of orphans and children left without parental care. The effectiveness of alternative forms of family upbringing, in particular the foster care system, in integrating children left without biological families into society in modern social conditions is highlighted. The pedagogical, psychological and social functions of foster families are considered, as well as their specific mechanisms for the formation of children's social competence. The article focuses on such aspects as the adaptation process of children in foster families, their moral and spiritual development, self-awareness and readiness to find their place in society. It also presents proposals and recommendations for improving the effectiveness of the foster care system. The results of the study serve as an important basis for developing effective strategies for improving foster care practice, expanding the scope of social services and preparing children for social life.

Keywords: foster family, social orphanhood, socialization of children, children without parental care, foster care system, social competence, alternative family upbringing, psychological and pedagogical support, adoption of children, social adaptation.

Аннотация: В статье анализируются место и роль приемных семей в процессе социализации детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. Освещена эффективность альтернативных форм семейного воспитания, в частности системы приемной семьи, в интеграции детей, оставшихся без попечения родителей, в общество в современных социальных условиях. Рассматриваются педагогические, психологические и социальные функции приемных семей, а также их специфические

механизмы формирования социальной компетентности детей. В статье особое внимание уделено таким аспектам, как процесс адаптации детей в приемных семьях, их нравственное и духовное развитие, самосознание и готовность найти свое место в обществе. Также представлены предложения и рекомендации по повышению эффективности системы приемной семьи. Результаты исследования служат важной основой для разработки эффективных стратегий совершенствования практики приемной семьи, расширения сферы социальных услуг и подготовки детей к общественной жизни.

Ключевые слова: приемная семья, социальное сиротство, социализация детей, дети, оставшиеся без попечения родителей, система приемной семьи, социальная компетентность, альтернативное семейное воспитание, психолого-педагогическое сопровождение, усыновление детей, социальная адаптация.

KIRISH. Zamonaviy ijtimoiy sharoitda turli sabablarga ko'ra ota-ona qaramog'isiz qolgan bolani himoya qilish muammosi bir nechta echimlarga ega. Yetim bola mehribonlik uyiga (maktab-internatiga) davlat qaramog'iga berilishi, unga homiylik belgilanishi, bola asrab olinishi, homiylik ostidagi oilaga yoki homiylikka berilishi mumkin.

Ijtimoiy etimlik zamonaviy jamiyatning xavotirli xususiyatidir. "Yetim" so'zi, afsuski, quloqlarimizga tanish bo'lib qoldi. Oilaviy hayot tajribasiga ega bo'lmagan yetim bolalar odatda ota-onalarining qayg'uli, ba'zan esa fojiali taqdirini takrorlaydilar. Ha, bolalar uyida ular hamma narsa bilan ta'minlangan. Mehribonlik uyi ma'muriyati ularni saqlash va tarbiyalash uchun mas'ul bo'lib, tegishli davlat organlari tomonidan nazorat qilinadi. Mehribonlik uylari va maktab-internatlarning bitiruvchilari davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishiga odatlanganligi sababli arizachi va qaramog'idagi shaxs mavqeini rivojlantiradi. Voyaga etish vaqti keladi va ular jamiyatda yashashga tayyor emaslar. "Menga ber, sen menga qarzdorsan" degan odatiy tamoyil endi ishlamaydi[1].

Yashashuchun mablagʻ olish maqsadida bir davlat idorasidan boshqasiga oʻtish jarayoni boshlanadi, keyin esa yetimlik hayot tarziga aylanadi. Tajriba shuni koʻrsatadiki, mehribonlik uylarida bolalar juda erta yoshdanoq haddan tashqari himoyalaniş holatida boʻlishadi. Bu omon qolish fikrining rivojlanishiga toʻsqinlik qiladi va qaram turni yaratadi. Mehribonlik uylari bitiruvchilari jamiyat, davlat institutlari va ijtimoiy infratuzilma idoralari tomonidan tobora ortib borayotgan turli talablarga javob bermaydilar va oila qurishga tayyor emaslar. Shunday qilib, mehribonlik uylari bitiruvchilari uchun past ijtimoiy kompetentsiya jiddiy muammoga aylanadi.

Krasnoyarsk oʻlkasining Yenisey tumanida 2004-2005 yillarda 31 oila ota-onalik huquqidan mahrum boʻlgan, 62 bola ota-ona qaramogʻisiz qolgan. Shuni taʼkidlash kerakki, bitta bolali oilalar soni 5 ta boʻlsa, aksariyat oilalarda 2 va undan ortiq bola bor edi. Ijtimoiy etimlikning "ogʻriqli nuqtalari" butun Rossiya boʻlganlarga toʻgʻri keladi: oilalarning alkogolizmi va turmush darajasining pastligi. Yetim bolalar va ota-ona qaramogʻisiz qolgan bolalarni joylashtirishning ustuvor shakli bolalarni homiy yoki homiy oilalarga joylashtirish hisoblanadi. 2004-yilda 15 nafar homiylik ostidagi oilalar tomonidan 45 nafar bola tarbiyalangan. 2005 yilda 22 nafar homiylik ostidagi oilada 64 nafar bola tarbiyalangan. Homiylik ostidagi oilalar va ularda muvaffaqiyatli tarbiyalangan bolalar soni yaqqol koʻpaymoqda. 2005 yilda Yenisey hududida ijtimoiy etimlikning oʻsishini oldini olish mumkin edi. Biz bu muammoni biologik oila darajasida hal qildik. Shu maqsadda xavf ostida boʻlgan oilalarni erta aniqlash amaliyoti oʻtkazilmoqda. Bu boradagi ishlar qishloq va qishloq hokimliklari, tuman markaziy shifoxonasi, xotin-qizlar kengashlari rahbarlari bilan hamkorlikda amalga oshirilmoqda.

Bundan tashqari, oila mavqeini yuksaltirish boʻyicha ishlar olib borilmoqda. Vasiylik va homiylik boʻlimi 2006 yil uchun "Yenisey tumanining faxriy oilasi toʻgʻrisida" gi nizomni tayyorladi, endi u tuman rahbari tomonidan tasdiqlangan. Har yili konferensiya oʻtkazilib, unda ijtimoiy etimlikning oldini olish boʻyicha barcha boshqarma va

idoralarning faoliyati tahlil qilinadi. Bolalarning ahvoli haqida ishonchli ma'lumot beruvchi risola nashr etilmoqda.

Bolaning ijtimoiylashuvi oilada eng samarali hisoblanadi, shuning uchun ijtimoiy etimlarni himoya qilishning ustuvor shakli homiylik va homiylikdir. Farzand asrab oluvchi ota-onalar ular uchun yangi funktsiyalarni bajarish uchun ijtimoiy jihatdan tayyor va malakali bo'lishi kerak. Farzand asrab oluvchilarning (farzand asrab oluvchilarning) ijtimoiy kompetentsiyasi deganda biz kattalarning ijtimoiy tayyorgarligi darajasini tushunamiz, bu unga bolaning shaxsiyatini rivojlantirishda yordam berishni tashkil etishda konstruktiv bo'lishga imkon beradi. An'anaviy ravishda farzand asrab oluvchilarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishda bir necha bosqichlarni ajratish mumkin[2].

Birinchi bosqich - tayyorgarlik. Farzandlikka oluvchilar amaldagi qonun hujjatlarida (uy-joy sharoitining mosligi, yashash joyidagi oila a'zolarining xususiyatlari, o'z farzandlarini ijobiy tarbiyalash tajribasi va boshqa ko'rsatkichlar) belgilangan saralash jarayonidan o'tishlari kerak. Ammo bu nomzodlarning bolani o'z oilasiga olishga tayyorligini aniqlamaydi. Nomzodlar tomonidan bolalarga achinish asrab oluvchi ota-ona bo'lishga tayyorlik ko'rsatkichi emas. Homiylik ostidagi oilalarga beriladigan bolalar qiyin, asosan ijtimoiy oilalardan. Bular jismoniy va ruhiy salomatlik muammosi bo'lgan bolalardir. Bu bolalar ota-onalarining mast orgiyalarini, mushtlashuvlarini, kattalarning buzuqligini ko'rdilar. Bunga kundalik tajribaning etishmasligi, o'z-o'zini parvarish qilish ko'nikmalari va normal muloqot, tajovuzkorlik va yomon odatlarga moyillik qo'shing. Qaror qabul qilganda, homiylikka nomzodlar bolani o'zi kabi qabul qila oladimi yoki yo'qmi, uning kuchli tomonlari, zaif tomonlari va qiyin o'tmishi bilan aniq tasavvurga ega bo'lishi kerak. Agar bola oilaviy hayot tarziga tezda moslasha olmasa, ota-ona o'z ambitsiyalariga dosh bera oladimi, bolani qaytarish istagi paydo bo'ladimi? Bolalarni oilaga o'tkazishdan oldin muammolarni maksimal darajada hal qilish kerak. Farzandlar har doim ham madaniy va gigiena ko'nikmalarini qanday qo'llashni bilmasligini, mehnat

ko'nikmalariga ega emasligini va har doim ham boshqa odamlar bilan muloqot qilish uchun axloqiy me'yorlarga ega emasligini tarbiyalovchi ota-onalar tushunishlari kerak. Homiylik ostidagi oilalar uchun bolalarni topshirish pullik xizmatlar ko'rsatish shartnomasi bo'yicha amalga oshiriladi, shuning uchun bu, birinchi navbatda, vasiylik va homiylik bo'limi tomonidan nazorat qilinadigan ta'lim bo'yicha ishlar va homiylik ostidagi oilalar o'z zimmlariga olgan vazifalarning murakkabligini tushunishlari, yashash va bolalarni tarbiyalash uchun munosib sharoitlarni yaratishlari kerak. Vasiylik va homiylik bo'limi tomonidan farzand asrab oluvchilarning vakolatlari va bolaning ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish bo'yicha aniq buyruq tuziladi[3].

Ikkinchi bosqich - homiylik ostidagi oilani pedagogik qo'llab-quvvatlash. Bolaning ijtimoiylashuvi ko'p jihatdan uning kattalar muhitiga bog'liq. Homiylik ostidagi oilalarni yaratish etarli emas; biologik ota-onasi tomonidan xiyonat qilgan bolaga keyingi ruhiy jarohatlar keltirmaslik uchun ular ham saqlanib qolishi kerak. Oiladagi birinchi kunlar juda muhim. Andersenning xunuk o'rdak haqidagi ertagini eslaysizmi? U ochlik va sovuqdan o'la boshladi. Yaxshi odam esa uni uyiga olib keldi. Uning yangi vaziyatga munosabati qanday edi? U hamma narsani ostin-ustun qildi. Bir vaziyatdan, garchi eng yomoni bo'lsa-da, lekin tanish bo'lsa-da, boshqasiga, ehtimol yaxshiroq, lekin hali ham bola uchun noaniq bo'lib qolish qo'rqinchli. Vaziyatni oldindan aytib berish kerak. Ota-onalar tezda natijalar bo'lmasligini bilishlari kerak. Ko'pgina kelajakdagi ota-onalar o'z farzandlarini tarbiyalash tajribasiga ega bo'lib, uni asrab olingan farzandlariga topshirishga harakat qilishadi. Moslashuv bir necha yil davomida sodir bo'ladi. Psixologik va pedagogik adabiyotlarda bolaning homiylik ostidagi oilada moslashuvining quyidagi jihatlarini ajratib ko'rsatish odatiy holdir: oilaning turmush tarziga moslashish (ichki ko'rinish, turmush tarzi, ustun kayfiyat, stereotiplar, qiziqishlar, tipik ijtimoiy-psixologik va oilaviy mikroiklim); boshqa oila a'zolari, ularning qarindoshlari va do'stlariga moslashish; bolani oila me'yorlari va qadriyatlariga moslashtirish (axloqiy, mehnat, estetik); bolani oilaviy an'analarga (tanish

tadbirlarga, marosimlarga, marosimlarga, bayramlarga) moslashtirish. Oilada shaxslararo munosabatlarni shakllantirish jarayoni uzoq davom etadi[4]. Bolalar uchun oila a'zolari va qarindoshlariga nisbatan qarindoshlik tuyg'ularini ko'rsatishni o'rganish oson emas. Sinfdoshlar bilan munosabatlar butunlay o'ziga xos tarzda qurilgan. Ba'zida homiylik ostidagi bolalar o'z sinfdoshlarining hurmatini sotib olishni xohlashadi, bu esa o'g'irlikni keltirib chiqaradi. Viloyatning turli hududlarida, asosan, qishloqlarda homiylik ostidagi oilalar haqiqatga aylandi. Qishloq turmush tarzi homiylik ostidagi oilalardagi bolalarning moslashish bosqichiga va homiylik ostidagi oilani shakllantirishga o'ziga xos xususiyatlarni keltirib chiqaradi. Qishloq aholisi ishonchsiz va birinchi homiylik ostidagi oilalarni darhol iliq kutib olishmadi, ular noo'rin haqorat qilishdi va qo'shnilarining hayotidagi salbiy narsalarni ko'rishga harakat qilishdi. Ko'pgina homiylik ostidagi oilalar ushbu turdagi munosabatga duch kelishdi, bu esa asrab oluvchi ota-onalarning ishida muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqardi. Asta-sekin vasiylik va homiylik bo'limi, maktab, qishloq hokimligi, ommaviy axborot vositalari vakillarining faoliyati orqali jamoatchilik fikrini homiylik ostidagi oilalar tarafiga tortishga erishildi. Foster ota-onalar asosiy ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishdagi qiyinchiliklarni qayd etishadi, chunki oilada bola nafaqat huquqlarga, balki mas'uliyatga ham ega. Ko'pgina bolalar o'z-o'zini parvarish qilish bo'yicha oddiy ko'nikmalarga ega emaslar: ular choy qaynata olmaydi, 14 yoshli qiz kechki ovqat pishirolmaydi, bog'da qanday va nima ekishni, hayvonlarga qanday g'amxo'rlik qilishni va hokazolarni bilishmaydi. Ammo balog'atga etgandan so'ng, ko'plab bolalar qishloq joylariga qaytadilar, u erda uy-joy ularga beriladi va ular qishloq aholisiga xos bo'lgan turmush tarzini olib borishga majbur bo'ladilar[5].

Homiylik ostidagi oilalarni pedagogik qo'llab-quvvatlash masalalarida vasiylik va homiylik bo'limi Lesosibirsk pedagogika institutining pedagogika kafedrası, oilaviy ta'lim shakllarini rivojlantirish mintaqaviy markazi va sog'liqni saqlash boshqarmasi bilan hamkorlik qiladi. Farzand asrab oluvchilar uchun seminarlar, davra suhbatlari, treninglar,

maslahatlar o'tkazilib, ularda 50 dan 80 nafargacha kishi o'qitilmoqda. Homiylik ostidagi oilalarni pedagogik qo'llab-quvvatlashning ushbu shakllari psixologik va pedagogik bilimlarning etishmasligini qoplashga imkon beradi va ota-onalarni qiziqtirgan savollarga javob topishga yordam beradi. Boladagi ijobiy o'zgarishlarni ko'rish uchun homiylik ostidagi oilalar tomonidan ko'p yillar davomida mashaqqatli mehnat talab qilinishi mumkin. Tashqi farovonlik tezroq yaratiladi. Ota-onalarning o'zlari pedagogik bilimlarni egallash zarurligini tushunishlari kerak. Bolaning ijtimoiylashuvi ko'p jihatdan uning kattalar muhitiga va atrof-muhit sifatiga bog'liq. Kattalar faoliyatini tahlil qilib, biz kattalarni bolalar bilan samarali muloqot qilish uchun etarli darajada tayyorlanmaslik muammosini aniqladik. Ma'lum darajada ruhiy jarohatni boshdan kechirgan bolalarning aksariyati muvaffaqiyatsizlikka o'rganib qolgan, boshqalarga ishonchini yo'qotgan va ta'lim holatiga adekvat munosabatda bo'lmaydi. Homiylik ostidagi oilalarda ta'lim faoliyati vektori birinchi navbatda bolalarni mustaqil hayotga tayyorlashga qaratilgan. Bu shuningdek, bolalarda o'z-o'zini bilish, o'z-o'ziga nisbatan ijobiy munosabat, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi, axloqiy-huquqiy madaniyati va mas'uliyatini rivojlantirish; ijtimoiy tajribani egallash uchun sharoit yaratish; ijtimoiy qadriyatlar va hayot ma'nolarini tushuntirish[6]. Farzand asrab oluvchilar bilan, yaqinda esa asrab oluvchi ota-onalar bilan o'tkazilgan uchrashuvlar va seminarlarda bolalarni mustaqil hayotga tayyorlashga qaratilgan oiladagi ta'lim faoliyatining eng muhim tarkibiy qismlari aniqlanadi. Sotsializatsiyaning eng keng kontseptsiyasi - bu shaxsning rivojlanishi bo'lib, u nafaqat jamiyatda hayotning tayyor shakllari va usullarini ongli ravishda o'zlashtirishni, balki kattalar yordamida o'z qadriyatlarini, hayot yo'nalishini va turmush tarzini rivojlantirishni ham nazarda tutadi. Agar ota-onalar bolaning yuragiga yo'l topa olmasalar va ishonchli munosabatlar o'rnatolmasalar, unda shaxsiyatning oldingi kamchiliklari (tajovuzkorlik, izolyatsiya, inhibitsiyon) yoki nosog'lom odatlar (o'g'irlik, chekish, sarson bo'lish tendentsiyasi), shuningdek, shaxsiyatning qasoskorlik yoki e'tiborsizlik, yordamga bo'lgan talabchanlik

kabi ko'rinishlari kuchayadi. negativizm. Shunday qilib, har bir bola salbiy tashqi ta'sirlardan himoyalanişning o'ziga xos usulini izlaydi.

Homiylik ostidagi oilalardagi bolalarning ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirishda ma'lum natijalarni qayd etmaslik mumkin emas. Oilada kattalar va bolalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar asosiy ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, hayot traektoriyasini qurish va o'z taqdirini o'zi belgilashga qaratilgan. Kamida to'rt-besh yil davomida homiylik ostidagi oilalarda yashagan bolalarning aksariyati hayotda o'z o'rnini topdi: 2005 yildagi 11 nafar bitiruvchidan biri oliy harbiy bilim yurtida, 5 nafari Krasnoyarsk o'lkasi oliy o'quv yurtlarida, 2 nafari tibbiyot maktabida, 1 nafari madaniyat maktabida, 1 nafari musiqa maktabida, 1 nafari daryo maktabida o'qiydi. Mehribonlik bilan shug'ullanuvchi oilalar tuman va viloyatdagi sport musobaqalari va musobaqalarida faol ishtirok etib, xursandchilik bilan qatnashmoqda[7].

Biz 11-15 yoshdagi (jami 31 nafar o'smir) ijtimoiy etim bolalar uchun homiylik ostidagi oilaga joylashtirilgunga qadar va oilalarda uch yil yashaganidan keyin qadrli bo'lgan shaxsiyat xususiyatlarini solishtirishga harakat qildik. Taqqoslanganda ma'lum bo'lishicha, bolalarni tarbiyalashga topshirishdan oldin ko'pchilik bolalar itoatkorlikni, o'qituvchini rozi qilish istagini va ozodalikni birinchi o'ringa qo'yishgan, ammo uch yildan keyin faqat 5 bola (16,1%) itoatkorlikni ustuvor sifat sifatida qayd etgan. Aksariyat odamlar hissiy va irodaviy fazilatlarga ustunlik berishdi. Turli vaziyatlarda oiladagi kattalar va bolalarning rang-barang va boy o'zaro munosabati bolalarga nafaqat kundalik xulq-atvor normalarini o'rganishga imkon beradi, balki oiladagi hayot tajribasini, ota va onaning obrazlari va roli xulq-atvorini shakllantiradi. O'smirlar ayollar va erkaklarning uy yumushlarini bajarishda qiynalmaydi. Oilada ular o'z uy xo'jaligini yuritish va uy-ro'zg'orni saqlash ko'nikmalariga ham ega bo'lishadi. Bolalar sevgi va g'amxo'rlik tuyg'usini his qilishadi. Ular bu his-tuyg'ularini boshqa oila a'zolariga bildiradilar va haqiqatni baholashni o'rganadilar.

Bolani homiylik ostidagi oilada ijtimoiylashtirish ko'p jihatdan ijtimoiy etimlarni himoya qilish bo'yicha ko'plab ijtimoiy va ta'lim xizmatlarining ish sifatiga bog'liq. Bolaning ijtimoiylashuvi muammolari homiylik ostidagi oilani qo'llab-quvvatlash (huquqiy, psixologik, pedagogik, tibbiy va boshqalar) muammolari bilan mos keladi. Homiylik ostidagi oilalarda bolalarning ijtimoiylashuvini qo'llab-quvvatlash bilan bog'liq muammolar mavjud, ular orasida:

Pedagogika fanida homiylik va asrab oluvchi oilalarda bolalarni ijtimoiylashtirishning asosiy xususiyatlarini nazariy tushunish va tavsiflashning yo'qligi. Biologik oilalar bilan ishlay oladigan, yo'qolgan ijtimoiy muvozanatni tezda tiklashga yordam beradigan, ijtimoiy etimlikning oldini olish bo'yicha ish tizimini ishlab chiqadigan, qayta tiklash texnologiyasini biladigan mutaxassislarning etishmasligi. Homiylik ostidagi oilalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash, homiylik ostidagi oilalar va ijtimoiy etimlarga huquqshunoslar, shifokorlar, psixologlar va o'qituvchilar tomonidan yordam ko'rsatishni muvofiqlashtirish uchun mutaxassislarning etishmasligi. Qishloq joylarining markazdan uzoqligi oilalarga pedagogik yordam ko'rsatishni tashkil etishda muayyan qiyinchiliklar tug'dirmoqda. Farzand asrab oluvchilarning ijtimoiy etim tarbiyachisi funksiyasini amalga oshirishga psixologik va pedagogik tayyorgarligining yo'qligi. Bolaning homiylik ostidagi oilaga kirishi, asosiy mehnat ko'nikmalari va o'z-o'zini parvarish qilish ko'nikmalarini, muloqot qobiliyatlarini, oila imidjini va uning asosiy qadriyatlari va funksiyalarini rivojlantirishda qiyinchiliklar.

Xulosa. Foster (homiylk ostidagi) oilalar yetim va ota-ona qaramog'isiz qolgan bolalarni ijtimoiylashtirishda muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur maqolada tahlil etilganidek, bolaning sog'lom ijtimoiylashuvi va jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi, avvalo, uni mehr va e'tibor bilan o'rab oluvchi oilaviy muhitga bog'liq. Foster oilalar, ayniqsa, bolalarning ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish, shaxsiy

mas'uliyat, muloqot ko'nikmalari va mustaqil hayotga tayyorgarlikda beqiyos imkoniyatlarga ega.

Shu bilan birga, homiylik tizimining samaradorligini oshirish uchun davlat tomonidan ko'rsatiladigan psixologik, pedagogik va huquqiy qo'llab-quvvatlovni kuchaytirish muhimdir. O'z navbatida, farzand asrab oluvchilarning ijtimoiy va pedagogik tayyorgarligi, bolaning murakkab hayotiy tajribasini to'g'ri tushunish va unga individual yondashuv ko'rsatish qobiliyati bu jarayonning muvaffaqiyatini belgilaydi.

Foster oilalar faoliyatini tizimli va kompleks yondashuv asosida tashkil etish, ijtimoiy etimlikning oldini olish, bolalarning barkamol shaxs sifatida shakllanishini ta'minlashda muhim bosqich hisoblanadi. Mazkur yo'nalishdagi samarali amaliyotlar nafaqat alohida bolalar taqdirini o'zgartiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar:

1. Колоколникова З.У. Социальные проблемы социализации социальных сирот в приемных семьях Сибирского региона // *Фундаментальные исследования*, 2007 № 3. С 19–22. URL: <https://fundamental-research.ru/article/view?id=2674> (murojaat qilingan sana: 28.05.2025).
2. Абрамова Г.С. Психология сиротства. — Москва: Академия, 2014. — 256 с.
3. Назарова Е.И. Социальная работа с семьей и детьми. — Москва: Инфра-М, 2021. — 304 с.
4. Tursunova M., Toirova G. O'zbekistonda bolalarni asrab olish va homiylik tizimi: muammo va yechimlar // *Ijtimoiy fanlar va pedagogika*, 2023. №2. – B. 45–52.
5. UNICEF. Children in Alternative Care: International Review and Recommendations. — Geneva: UNICEF Publications, 2020. URL: <https://www.unicef.org>
6. Хмель Н.Д., Загвязинский В.И. Основы педагогической теории. — Москва: Академия, 2017. — 320 с.